

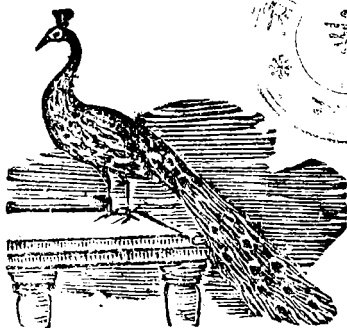
ପ୍ରତିପଦ୍ମ ପ୍ରକର ମନ୍ତ୍ରରେ ଗୁପ୍ତକାରକ ନାମର ମୋହର ଦିଆଯାଇଅଛି ।

ଛାନ୍ଦମାଳା ।

ପ୍ରଥମଖଣ୍ଡ ।

ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ପ୍ରଣୀତ ।

ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ଦ୍ଵାଦଶ ମୁଦ୍ରଣ ।

PRINTED BY B. P. DAN.

AT THE ARUNODAY PRESS.

CUTTACK.

1900.

କଟକ ଛାପାଖାନା ।

ହାନ୍ଦମାଳା ।

ପ୍ରଭାତ ।

(ଚତୁର୍ଥାଂଶ ୧୩)

ଚନ୍ଦ୍ରଦଶ ଘୋଷିଥିଲୁ ଅକକାର
ନାରବ ନିଶ୍ଚଳ ଥିଲୁ ଏ ସଂସାର ।
ଧରଣୀକୋଳରେ ଜୀବ ଜନ୍ମଗଣ
ନିଦ୍ରାମାୟୁବଳେ ଥିଲେ ଅଚେତନ ।
ପୂର୍ବ-ଆକାଶରେ ଦିରଞ୍ଜିଲୁ ଜ୍ୟୋତି
ସଖାକେ ଜାଗିଲୁ ସବୁ ବସୁମତୀ ।
ବିହଙ୍ଗନାଦରେ ପୂରିଲୁ ଜଗତ
ଆକାଶ ସାଗର କାନନ ପବନ ।
କୋଇଲି, ଦୟାଳୁ, କଜ୍ଜଳପାତ୍ରର
କାକଳକୁ ବହୁ ଆଶର ସମୀର ।
କାଅ କାଅ ଶୁବେ ଘରେ ଘରେ ଶୁଭ
କୁଅଏ ବୁଲନ୍ତି ଜଗତ ଜଗାଇ ।
ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ରବି ଉଠିଲୁ ଗଗନେ
ଜୀବର ଚଢ଼ଳ ପଡ଼ିଲୁ ଭୁବନେ ।
ନବପ୍ରାଣ ଲଭୁ ଧାଇଁଲେ ସରବେ
ସେ ଯାହା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଗମିଲେ ମାନବେ ।

କୃଷକ ବଳକୁ ଯାଉଛି ବନ୍ଦନ
 ଗୋଠକୁ ଗଉଡ଼ ନେଉଛି ଗୋଧନ ।
 ଦୂର୍ବେ ଶିଶୁଗଣ ପୋଥି ଧରି ହାତେ
 ଚାଟଣାଳୀ ଯାନ୍ତି ଅନଳେ ପ୍ରଭାତେ ।
 ସୁନ୍ଦର କମଳ ଫୁଟି ସରୋବରେ
 ଧୀରେ ଦୋହଲଇ ବାସୁପରଶରେ ।
 ନାନାଜାତି ଫୁଲ ଫୁଟିଛ କାନନେ
 ଭ୍ରମର ଭ୍ରମର ଅନନ୍ତ ମନେ ।
 ଶିଶିରର ବନ୍ଧୁ ମୁକୁତା ପରାଏ
 ପୁଷ୍ପେ ପଶେ ଆହା କବା ଶୋଭାପାଏ ।
 ବାଳକ ବାଳିକା ଧରଣ ଚାଟୁଛନ୍ତି
 ଫୁଲ ତୋଳୁଛନ୍ତି ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ।
 ଏକାଲେ ବାଳକେ ଜାଗି ଅନନ୍ଦରେ
 ସୁମର ହୃଦୟେ ଜଗତ-ଭିତ୍ତିରେ ।
 ତାଙ୍କର କୃପାରୁ ପାଇଲ ପ୍ରଭାତ,
 ରକ୍ତିରରେ ତାଙ୍କୁ କର ପ୍ରଣିପାତ ।

ନାରବ—ଶକ୍ତିଶୂନ୍ୟ ।
 ନିଷ୍ଠୁଳ—ସ୍ଥିର । (ଲରେ
 ନିଦ୍ରାମାୟାବଳେ—ନିଦ୍ରାରେ—
 ଜ୍ୟୋତି—ଆଲୁଅ ।
 ବସୁମତୀ—ପୃଥିବୀ ।
 ଦୟାଳୁ—ଏକପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ ।
 କାକଳି—ପକ୍ଷୀର ଶବ୍ଦ ।

ସମୀର—ପବନ ।
 ରାଜ—ଜାତି ।
 କାନନ—ବନ ।
 କମଳ—ପଦ୍ମ ।
 ବାସୁପରଶରେ—ପବନ-
 କ୍ଷୁଦ୍ରବାରେ ।
 ପ୍ରଣିପାତ—ନମସ୍କାର ।

ସୁନ୍ଦରୀ ।

(ରାଗ ବସନ୍ତ)

ଅସ୍ତ୍ର ହେଲା ଦନମଣି ହେଲା ଦନ ଶେଷ
 ଆସଇ ରଜନୀରାଣୀ ଧର କଳାବେଶ ।
 ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା ବୋଲି ପକ୍ଷୀ-ଗଣ
 ରବ ଦେଇ ଯେହ୍ନା ବାସେ କରନ୍ତି ଗମନ ।
 ଧୂଳି ଉଡ଼ାଇଣ ଦାଣ୍ଡେ କର ହମ୍ପାରଡ଼ି
 ଯାଉଛନ୍ତି ଗୋରୁପଲ ଗୋଠରୁ ବାହୁଡ଼ି ।
 ହଳକାମ ସାର ଚଷା ମହାଆନନ୍ଦରେ
 ନାନାରଙ୍ଗେ ଗୀତ ଗାଇ ବାହୁଡ଼ଇ ଘରେ ।
 ଚାନ୍ଦୁଁ ଚାନ୍ଦୁଁ ଅଳଙ୍କାର ଘୋଟଇ ଗଗନ
 ଆବରଇ ଜଳ ସ୍ଥଳ ପବନ କ୍ଳାନନ ।
 ରତ୍ନପାପାବଳୀ ପ୍ରାପ୍ତେ ଭାଷ କୋଟିକୋଟି
 ଜହ୍ନୁଛନ୍ତି ଆକାଶରେ ହୋଇ ଗୋଟି ଗୋଟି ।
 ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଅଛି ଏବେ ଦିବସ ଗହଳ
 ନାହିଁ ଅଉ ଏ ଭୂବନେ ଦିବସ ଚହଳ ।
 ଦନଶ୍ରମ-ଅନ୍ତେ ବସି ନିଜ ନିଜ ଘରେ
 ବିଶ୍ରାମ ଲେଉଟନ୍ତି ସବେ ଆକୁଳ ଅନ୍ତରେ ।
 ଧୀରେ ଆସୁଅଛୁ ନିଦ୍ରା, ନର ନାରୀଗଣ
 ଭାବାର ପରଶେ ଏବେ ମୁହବେ ନୟନ ।

ଦିନ ଅନ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧ ଆସେ ଯାହାଙ୍କ ବିଧାନେ
ସୁମର ସେ ବିଧାତାଙ୍କୁ ଅଦ୍ୱେ ଶିଶୁମାନେ,
କରଯୋଡ଼ି କର ଏବେ ସନ୍ଧ୍ୟାର ବନ୍ଦନ
ବୋଲ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ଭୁବନ କାରଣ ।

ଦିନମଣି—ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ରଜନୀ—ରାତି ।

ଆବରଇ—ଘୋଡ଼ାଇ

ପକାଏ ।

ଗହଳ—ଉଡ଼ା ।

ଚହଳ—ଗୋଳ ।

ଦିନଶ୍ରମଅନ୍ତେ—ଦିନର

ପରଶ୍ରମ ଉତ୍ତରେ ।

ଘାସାବଳୀ—ଘାସମାଳା ।

ବିଶ୍ରାମ—ଅରାମ ।

ଲେଡ଼ାନ୍ତି—ବୁଝାନ୍ତି ।

ମୁଦିବେ—ବୁଦିବେ ।

ବସନ୍ତ ।

(ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରବେଳ)

ଆସଇ ବସନ୍ତ ଶିଶିର-ଅନ୍ତେ
ଦିଶଇ ଧରଣୀ ଗୁରୁ କେମନ୍ତେ ।
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ତରଙ୍ଗେ ଭାସଇ ମହା
ଭୁବନ ଅନନ୍ଦ ନୁହଇ କହ ।
ଦକ୍ଷିଣଦିଗରୁ ବହେ ମୁକୁଳ
ପରମଲମ୍ବୁ ମଲୟାନଳ ।
କୁସୁମେ ମଣ୍ଡିତ ଦ୍ରୁମ ଲତାଏ
ସରୋବରେ ପଦ୍ମ ବି ଶୋଭା ପାଏ ।

ବନସ୍ତଳୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବହୁଙ୍ଗାଗୀତେ
 ଶ୍ରବଣେ ଅନନ୍ଦ ଉପୁଜେ ତତେ ।
 ମଧୁମୟ ଶୁଭ୍ର ମଧୁକାଳରେ
 ନବହର୍ଷେ ମତ୍ତ ପ୍ରାଣୀ-ନିକରେ ।
 ଭ୍ରମର ଭ୍ରମର ଅନନ୍ଦମନେ
 ମଧୁପାନ କରି କୁସୁମବନେ ।
 ନବନୟନ ନବ କୁସୁମ
 ଧରଥୁ ଦେହେ ରସାଳଦ୍ରୁମ ।
 ଡାଳେ ବସି ପିକ ଅନନ୍ଦଗୀତ
 ଗାଇଣ ମଧୁରେ ହରଇ ଚିତ ।
 ବନେ କଣ୍ଠ-ଯୁଥ କୁରଙ୍ଗକୁଳ
 ବସନ୍ତ ଅମୋଦେ ହୋଇ ଆକୁଳ ;
 ବୁଲନ୍ତି ହରଷେ ପବନମୁଖେ
 ପୁଷ୍ପ ପରମଳ ଅଦ୍ରାଶି ସୁଖେ ।
 ସୁନ୍ଦର ପଲ୍ଲବ ପୁଷ୍ପସୁବଳେ
 ସବାଙ୍ଗ ମଣ୍ଡିତ ଦେଖ ଅଶୋକେ ।
 ହଳଦବସନ୍ତ ତଥୁ ଉପରେ
 କରଇ ସଙ୍ଗୀତ ମଧୁରସ୍ଵରେ ।
 ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ରମ୍ୟ ପଲ୍ଲବନ
 ଦୂରରୁ ହରଇ ନୟନ ମନ ।
 କମିନୀ ନିଆଳ ଗୋଲପ ଫୁଲ
 ଫୁଟିବାରୁ ଉପବନ ମଞ୍ଜୁଳ ।

ନିର୍ହରଣୀ ହର ହର ଶବଦେ
 ବହଇ କାନନେ ଶଇଳପଦେ ।
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଗିରି ବନ ଆକାଶ
 ଚତୁର୍ଦଗ କରେ ଶୋଭା ପ୍ରକାଶ ।
 ଦବସ ରଜନୀ ପ୍ରଦୋଷ ଉଷା
 ସବେ ପିଙ୍କଛନ୍ଦ୍ର ବସନ୍ତଭୂଷା ।
 ଶିଶୁଗଣ ଏବେ ହରଷେ ରତ,
 ଫୁଲ-ଉପବନେ ବୁଲି ସନ୍ତତ,
 କୁସୁମ ପରାଗ ମୁଖରେ ବୋଳି,
 ଧରି ପ୍ରଜାପତି କୁସୁମ ଭୋଳି,
 ନାନାରଙ୍ଗେ ଖେଳି ଚରୁତଳରେ,
 କରନ୍ତି ସଙ୍ଗୀତ ଆନନ୍ଦଭରେ ।

ଶିଶିରୀ—ପେଷ ଓ ମାଦମାସ ।

ଗୁରୁ — ସୁନ୍ଦର ।

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—ଶୋଭା ।

ତରଙ୍ଗ—ଲହରୀ ।

ମୃଦୁଳ—ମୃଦୁ, ଧୀର ।

ପରମଳ—ସୁଗନ୍ଧ ।

ମଳୟାନିଳ—ମଳୟଅନିଳ,
 ମଳୟପବନ ।

ଦୁମ — ବୃକ୍ଷ ।

ଉପୁଜେ — ଜନ୍ମେ ।

ମଧୁମୟ — ମଧୁର ।

ମଧୁକାଳ—ବସନ୍ତ ।

ରସାଳ — ଅମ୍ଳ ।

କରାୟୁଥ—ଦ୍ବାପର ।

କୁରଙ୍ଗ — ହରିଣ ।

ପବନମୁଖେ—ପବନ ଯେଉଁ
 ଦଗରୁ ବହୁଥାଏ ସେହି

ଦଗକୁ ।

ଅଦ୍ରାଶି—ସୁଖି ।

ଶଇଳ—ଶୈଳ, ପାହାଡ଼ ।

ପୁଷ୍ପସୁବଳ—ଫୁଲପେଣ୍ଡା ।

ପ୍ରଦୋଷ—ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ରମ୍ୟ—ସୁନ୍ଦର ।

ଭୂଷା—ଭୂଷଣ ।

ଭୂପବନ—ବଗିଚା ।

ପରାଗ—ଧୂଳି ।

ମଞ୍ଜୁଳ—ସୁନ୍ଦର ।

ସନ୍ତତ—ସର୍ବଦା ।

ଗୀଷ୍ମ ।

(ସର ବରକାଣ୍ଡ)

କ୍ରମେ ମଧୁଅନ୍ତେ,

ଆସଇ ଜଗତେ

ଦାରୁଣ ନିଦାଘକାଳ ।

ଜମ୍ବୁଶର ପ୍ରାୟେ

ବର୍ଷଇ ତପନ

ପ୍ରତପ୍ତ କରଣକାଳ ।

ହୃତାଶନ ସମ

ତପନ-ତାପରେ

ତପ୍ତ ମହାକଳେବର ।

ତପ୍ତ ଧୂଳିରାଶି

ତପତ ଅନଳେ

ଉଡ଼ି ଘୋଟଇ ଅମ୍ବର ।

ପରଶୁ ଏବେ

ସରୋବର ଜଳ

ନଦୀନେତ୍ର କୃଷ ଅଭ ।

ଭେକ ମୀନ ଆଦି

ଜଳତର ପ୍ରାଣୀ

ମରନ୍ତି ଲଭି ଦୁର୍ଗତ ।

ଅବସନ୍ନାୟେ ସନ୍ନାପିତ ସବେ

ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଜୀବକୁଳ ।

ଶୁଣ କଣ୍ଠ ତାଳୁ

ବିକଳ ଅଥୟ

ସରବେ ଦୃଷ୍ଟା ଅକୁଳ ।

ଜୀବ ନିଷ୍ଠୁଳ

ବିହଙ୍ଗାନକର

ତପତ ତରୁର ଡାଳେ ।

ମୃଗ ବ୍ୟାଘ୍ର ହସ୍ତୀ

ମହୁଷ ବରହ

ଲୋଡ଼ନ୍ତି ଜଳ ବ୍ୟାକୁଳେ ।

ବହେ ସ୍ୱେଦବାର

ସବେ ନର ନାଶ

ଶ୍ରୀଷ୍ଟସନ୍ନାୟେ ଅସ୍ଥିର ।

ବିଚକ୍ଷାପବନେ

କେନ୍ଦ୍ର ବା ତନ୍ମନେ

ଶୀତଳନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସାର ।

ନିର୍ଜନ ପ୍ରାନ୍ତରେ

ଗୁଲନ୍ତେ ପଥକ

ଦୃଷ୍ଟା-ବିଦ୍ରାନ୍ତ-ନୟନେ ।

ବୃକ୍ଷେ ନିରେଖଇ

ରମ୍ୟ ମୃଗଦୃଷ୍ଟା

ଅତି ଅନନ୍ଦିତ ମନେ ।

କଳାତ୍ରମରକୁ

ଜିଣି ମାଳମାରେ

ଦିଶେ ମୃଗଦୃଷ୍ଟାଜଳ ।

ଧାଆନ୍ତେ ପଥକ

ଅଦୃଶ୍ୟ ହୁଅଇ

ପଥକ ଆଶା ବଫଳ ।

ପଦ୍ମ କାନନେ ମହାରାୟକର
 ସଞ୍ଚରଇ ଦାବାନଳ !
 ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଘୋଡ଼ ବନଦେଶ
 ଶାସର ଜୀବସକଳ ।
 ନିଦାସ ସମୟ ଦେଲେହେଁ ବାରୁଣ
 ଅଟେ ଜଗତର ମିତ୍ର ।
 ଜନମାର ମେଘ ସାଧେ ପ୍ରାଣିହତ
 ବିଧିବିଧାନ ବିଚିତ୍ର ।

ଦାରୁଣ — ନିଷ୍ଠୁର, ନିର୍ଦୟ ।	ସୁଶର — ନିଜର ଶରୀର ।
ନିଦାସ — ଶ୍ରୀଷ୍ଟ ।	ଦୃଷାବିଭ୍ରାନ୍ତ — ଦୃଷାଦ୍ବାସ୍ତ୍ର-
ଜାଳ — ସମୁଦ୍ର ।	ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିତ ।
ହୃତାଶନ — ଅଗ୍ନି ।	ଦାବାନଳ — ବନଅଗ୍ନି ।
ପରଶୁଷ୍ଟ — ଶୁଷ୍କିଳ ।	ଶାସର — ରାୟଦ୍ବାସ୍ତ୍ର ଅକୁଳ-
କୃଶ — କ୍ଷୀଣ ।	କରେ ।
ଅତପ — ଖରା ।	ବିଧିବିଧାନ — ବିଧିବିଧାନ-
ସ୍ବେଦ ବାର — ଝାଲ ପାଣି ।	ଲଳା ।

ବର୍ଷା ।

(ବର ବଳହଂସବେଦୀ)

ଅସନ୍ତେ ବର୍ଷାକାଳ ନିଦାସଶେଷେ
 ଘୋଟଇ ମେଘମାଳ ଅକାଶଦେଶେ ।

ଚମକଇ ବଜୁଳ ମେଘଦେହରେ
 କମ୍ପଇ ବଜ୍ରନାଦେ ମସ୍ତା କାତରେ ।
 କେତେବେଳେ ବା କଳା-ମେଘ ବନ୍ଧରେ
 ଶୋଭଇ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖରେ ।
 ଅନାଇ ଜଳଧରେ ତୃଷାଥାକୁଳ
 ଗୁଡ଼କେ ଆର୍ତ୍ତସ୍ଵରେ ମାଗନ୍ତି ଜଳ ।
 ମୁଷଳଧାରେ ମେଘ ବରଷେ ନାର
 ତେଣୁ ଶୀତଳ ତପ୍ର—ଧରଣସାର ।
 ଜଳେ ପୁରଇ ନୟା ବିଲ ପୋଖରୀ
 ଶୁଭଇ କୃଷକର ଗୀତ ଲହରୀ ।
 ବଡ଼ଇ ଲଘି କୁଳ ନୟାନକର
 ଧାଏ ପ୍ରବଳ ବେଗେ ସ୍ରୋତ ପ୍ରଖର ।
 ଭସାଇ ଗୃହ ଦ୍ଵାର ପଶୁ ମାନବେ
 ଉପାଡ଼ି ମହାଦ୍ରୁମେ ଗର୍ଜେ ଭୈରବେ ।
 ଶ୍ୟାମଳ ଦୃବ୍ୟଦଳେ ଶୋଭଇ ମସ୍ତା
 ସାଧବବୋହୁ ତଥୁ ପରେ ଶୋଭଇ ।
 କଦମ୍ବ ନାଲୋପୁଳ ଚମ୍ପା ମାଳତୀ
 ଯୁଇ ଜାଣି ପୁନ୍ନାଗ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଅତି ।
 ପୁଷ୍ପେ ଶୋଭଇ ଛଣପଟକଥାସ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣକଣି କାନ୍ତି କି ମନୋହାରୀ ।
 ଜଳ ନିକଟେ ଉଠେ ତାକର ଭେକ
 ମହାହରଷଭରେ ତାକେ ତାହୁକ ।

ନୀଳମେଘ ଦର୍ଶନେ ଅନନ୍ଦଭରେ
 ମୟୂର ନୃତ୍ୟ କରେ ଗିରି ବନରେ ।
 ଏକାଳେ ଗିରିଶୋଭା ନୟନ ହରେ,
 ମଣ୍ଡିତ ଶୈଳଦେହ ଶୁଭ୍ର ନିର୍ହରେ ।
 ଶୁଭ୍ର ମେଘ-ମୁକୁଟ ଶୋଭେ ମସ୍ତକେ,
 ତହିଁ ପୁଣି ବିଜୁଳି—ସ୍ନାତ୍ତ ଝଟକେ ।
 ବରଷାକାଳ ଅଟେ ମଙ୍ଗଳକାଳ
 ପାଳଇ ପରଜାକୁ ବରଷି ବାର ।
 ବାନ୍ଧବ ଅଟେ ତରୁ ଲତା ଜୀବର
 ପ୍ରକାଶଇ କରୁଣା ସେ ନରନ୍ତର ।

ବସୁନ୍ଧର—ପୃଥ୍ବୀ ।	ଭୈରବେ—ଭୟଙ୍କରରୂପେ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖରେ—ସୂର୍ଯ୍ୟର	ପୁରାଣ—ପୋଲଙ୍ଗ ।
ସମ୍ମୁଖରେ ।	
	ନୀଳୋପୁଳ—ନୀଳକର୍ମ ।

—୫୦୫—

ଶରତ ।

(ଶ୍ରୀମତୀ)

ରୁଚର ଶରଦକାଳ ବିରାଜନ୍ତୁ ଅସି
 ହସିଲା ଧରଣୀରାଣୀ ଶୋଭା ପରକାଶି ।
 କାଶତଣ୍ଡୀମୂଳେ ମଞ୍ଚ ଦଶଇ ଧବଳ
 ସରୋବରେ ପୁଷ୍କରିଣୀ କୁମୁଦ କମଳ ।

ସୁନ୍ଦର ମାଳତୀ ଗଙ୍ଗା—ଶିଉଳ ଟଣରେ
 ଧବଳତ ଉପବନ ଜନ ମନ ଦୂରେ ।
 ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଧଳାମେଘ ସୁନାଲ ଅମ୍ବରେ
 ଭାସଇ ବୋଇତ ଯଥା ନାଲ ସମୁଦ୍ରରେ
 ରଜନୀରେ ନାଳାକାଶେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦ୍ବଳ ।
 ଦିଗ୍‌ଜଇ ଦଶଦଶ କରଣ ଧବଳ ।
 ଉଦ୍ବଳ ନକ୍ଷତ୍ରମାଳା ଚନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗତରେ
 ଶୋଭନ୍ତି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପୁଷ୍ପ ଶରୀରେ ଅମ୍ବରେ ।
 ନଦୀ ପୁଷ୍କରିଣୀ ଜଳ ଏବେ ସୁନ୍ଦର୍ମଳ
 କ୍ଳିତନ୍ତି ହରଷେ ତହିଁ ଧଳା ଦ୍ରୁପଦଳ ।
 ଧ୍ୟାନସେଷେ ପଦ୍ମଶାଳ ଦଶଇ ସୁନ୍ଦର
 ଦରଶନେ ଆନନ୍ଦତ ମନ କୃଷକର ।
 ସୁନାଲ ଅପରାଜିତା ପୁଷ୍ପଅଳ୍ପ ବନେ
 ବଧୂଲି କୁସୁମ ରଙ୍ଗ ତୋଷଇ ଲୋଚନେ ।
 ଧରଣ ଅଗସ୍ତିଦ୍ରୁମ କୁସୁମ ମଞ୍ଜରୀ
 ବଳିମ ଦଶଇ ଯାହା ବାଲଇନୁପର ।
 ପ୍ରଦୋଷେ ପୁଷ୍ପ ଜହ୍ନି—ପୁଲ ଘରେ ଘରେ
 ବାଲକେ ତୋଳନ୍ତି ତାହା ମହା ଆନନ୍ଦରେ ।
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁସୁମବନ୍ଧୁ ପୁଷ୍ପଗଳ ହର
 ଶୀତଳ ପୁରଇ ପଦ୍ମ—କାନନେ ସଞ୍ଚରଣ
 ନରୁଇ ତରଙ୍ଗେ ନଦୀ—ସରୋବର-ନୀର
 ନରୁଇ ଶଯ୍ୟାବଳୀ ବହଇ ସମୀର ।

ରଜନୀରେ କୁମାରୀଏ ମହା ଅନନ୍ଦରେ
ମଣ୍ଡିତ ସୁନାଳକେଶ ଶୁଭ୍ରକୁସୁମରେ ।
ତାରାବିମଣ୍ଡିତ ନୀଳ—ଗଗନକୁ ଗୁହ୍ୟ ।
ହରନ୍ତି ମାନସ ନାନା—ରଙ୍ଗେ ଗୀତ ଗାଇ ।

ରୁଚିର — ସୁନ୍ଦର ।

ପଦ୍ମଶାଳ — ପାତଳ ଧାନ ।

ବନ୍ଧିମ — ବନ୍ଧା ।

ହର — ହରଣ କରି ।

ସଞ୍ଚରି — ବୁଲି ।

କୁମାରୀ — ଅବିହାରୀ ବା

ବାଢ଼ୁଅ କନ୍ୟା ।

ତାରାବିମଣ୍ଡିତ — ତାରାଦ୍ୱାରା
ବିଭୂଷିତ ।

ଅମ୍ବର — ଆକାଶ ।

ପ୍ରଦୋଷ — ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ହେମନ୍ତ ।

(ଶରଦ ଋତୁ)

ମଧୁର ଶରତ କାଳର କ୍ରମେ ହୋଇଲା ଅନ୍ତ
ଉପସ୍ଥିତ ଏବେ ଭୁବନେ ହିମମୟ ହେମନ୍ତ ।
ଦିନ କ୍ରମେ ହେଲା ନିଉନ ଶୁଭ ବଢ଼ିଲା କ୍ରମେ
ଦିନକର ଭେଜ କମିଲା ହିମରତୁ ଆଗମେ ।
ଉତ୍ତରଦିଗରୁ ବହଇ ଅତି ଶୀତ-ପବନ
କାକର ପଡ଼ଇ ବହୁତ ଘୋଡ଼ି କମଳବନ ।
ପବନ ପ୍ରଭାତ ସମୟେ ନରେ ଭକତଭରେ
ସ୍ଥାନ କରି ମତ୍ତ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମ ସଙ୍ଗର୍ତ୍ତନରେ ।

ପୁଣିଥରେ ନାଲକୁମୁଦ ନାଲ ନିର୍ମଳ ଜଳେ
 ସରୋବର ଦଶେ ଶୋଭନ ଶୋଭା ବଚନ ବଳେ ।
 ନାନାଜାତି ବନବିହଙ୍ଗେ ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ଅକୁଳ
 ଜଳେ ବିହରନ୍ତି ଅନଳେ ହଂସ କାଦମ୍ବକୁଳ ।
 ନିଶାକାଳେ ମୃଗ ବରହ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ବାହାର
 ଅଥୟ କରନ୍ତି କୃଷକେ ଶସ୍ୟ କରିଣ ଜୁର ।
 ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ କେଦାର ଦେଖି କୃଷକଗଣେ
 ଗୀତ ଗାଇ ଶସ୍ୟ କାଟନ୍ତି ଅତି ପ୍ରୟତ୍ନମନେ ।
 ଖଳା କର ଗ୍ରାମସୀମାରେ ଧାନ ଅମଳ କର
 ଗହକୁ ନିଅନ୍ତି ଅନଳେ ବିଭୂଦୟା ସୁମର ।

ହିମ—କାକର ।

ଦିନକର—ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଅଗମ—ଅଗମନ ।

କାଦମ୍ବ—କଇଁସ ବା କାମପତ୍ରୀ

ଜୁର—ନଷ୍ଟ ।

କେଦାର—ବୃକ୍ଷ ।

ବିଭୁ—ଭୟର ।

ଶିଶିର ।

(ଶେଷ ସଙ୍ଗେ)

ଗୁହଁ ଗୁହଁ ହେଲା ଦେମନ୍ତ ପରଶଦ ଶିଶିରେ
 ଦୋର ଜାଡ଼ ମାଡ଼ ଧରିଲା କହୁଁ କହୁଁ ମୁଣ୍ଡରେ ।
 ଧନବନ୍ତଜନେ ଅଙ୍ଗରେ ଶୀତବସ୍ତ୍ର ବହଲେ
 ଦରଦ୍ରେ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ଶୀତକଷ୍ଟ ସହଲେ ।

ରଜନୀରେ ତାରା ଚନ୍ଦ୍ରମା ପାଶୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଦଶିଲେ
 ଘୋଷିଲା କୁହୁଡ଼ି ଚୌଦିଗେ ଗ୍ରାମ କାନନ ବଲେ ।
 ଆଶୁକ୍ଷେତ ଦିଶେ ଯତନ ଆଶୁଶାଳରେ ବସି
 ଗ୍ରାମକଥା ଗ୍ରାମବାସିଏ ଗଳ୍ପ କରନ୍ତି ହସି ।
 ଆଶୁ ଭଙ୍ଗି ରସ ମଧୁର ପିଇ ବାଳକଗଣ
 ବୁଲନ୍ତି ଚୌଦିଗେ, ହରଷେ ପୂରିଅଛୁ ବଦନ ।
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣକାନ୍ତିଜଣା ସୋରିଷ ଶତବର୍ଗ କୁସୁମେ
 ଚଉଦିଗ ଅତି ଶୋଭିତ ଜନ ନୟନ ରମେ ।
 କବା ମନୋହର ସେ ଶୋଭା କାହିଁ ତା ପଟାନ୍ତର
 ଧରଣୀରାଣୀ କି ପିଙ୍କିଛୁ ଗୁରୁ ପୀତ-ଅମ୍ବର ।
 ବାଡ଼ମାନଙ୍କରେ ପୁଞ୍ଜିଛୁ ସୋମୟୁଲ ଧବଳ
 ଦଶଇ ସୁନ୍ଦର ଯେମନ୍ତ ନରେ ଭାରକାଦଳ ।
 ଶୀତ ଅନ୍ତେ ପୁଣି ଆସିବ ମଧୁମସୃ ବସନ୍ତ
 ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ବିଶ୍ଵକାରଣ ତୋର ଦୟା ଅନନ୍ତ ।

ପରିଣତ — ଶେଷ ।

ପାଶୁ — ମଳନ ।

ଯତନ — ସୁନ୍ଦର ।

ପୀତ-ଅମ୍ବର — ହଳଦିଆ

ଲୁଗା ।

ବିଶ୍ଵ — ସଂସାର, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ।

ସୋମୟୁଲ — ସୁଆଁ ଫୁଲ ।

ଭାରକା — ଭାରା ।

ନର — ଆକାଶ ।

ଶତବର୍ଗ — ଗେଣ୍ଡୁ ଫୁଲ ।

ପୃଥ୍ବୀପୁତ୍ର ।

(ସର ସମ୍ବଳଣୀ)

ଭୁବ୍ଧ ମା ଧରଣୀ ଜନନୀ ମୋହର
 ଧରନ୍ତୁ ମା ମୋତେ କୋଳେ ;
 ଲେଟୁଅଛି ସିକୁ ଚରଣେ ଭୋଦର
 ଅବା ବ ଉଚ୍ଛାସ-ଭୋଳେ ।

ରହୁଛି ଅନାଇ ଅନନ୍ତ ଗଗନେ
ଅନଳରେ ଅନୁକ୍ଷଣ ;
ସେ ମହାଗଗନ ମହାଆନଳରେ
ନିରେଖଇ ତୋ ଆନନ ।

ବିମଳ ପ୍ରଭାତେ ପୁଣ୍ୟ ସାୟଂକାଳେ
ଦିବାନସି ଅବରଳ ;
ତୋ ଶିରେ ଗଗନ ତାଳେ ଗୁପ୍ତାନୋକ
ଅବା ଶୁନ୍ୟ ସୂଚୀତଳ ।

ତୋହରି ସନ୍ତାନ ଅଟେ ମୁଁ ଜନନୀ
 ତୋର ଦରଶନେ ପ୍ରାଣ
ଉଡ଼ୁଳ ପଡ଼ୁଇ ଆନନ୍ଦ-ଭୂଷାସେ
 ମଣିଉ ମୁଁ ଭାଗ୍ୟବାନ ।

କେତେ କେତେ ଶୋଭା ଧରନ୍ତୁ ଜନନୀ
ତୋହର ବସ୍ତ୍ର ଦେହେ ;

ମାତୃସ୍ତନ ସମ ନୀଳପଦ୍ମରୁ
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଝରଇ ସ୍ନେହେ ।

ସୁଧାଧାର ସମ ସରତର ସ୍ରୋତ
ବହୁଅଛି ତୋ ବନ୍ଧରେ ;

ସେ ଅମୃତ ପାନ ସ୍ଥାବର ଜଙ୍ଗମ
କରୁଛନ୍ତି କି ସୁଖରେ ।

ନର ପଶୁ ପକ୍ଷୀ କାଟି ତରୁ ଲତା
କାମଧେନୁ ତୁ ସବୁର ;

ତୋହର ପ୍ରସାଦେ ସକଳ କାମନା
ଯାଉଅଛି ମା ଗୋ ପୂର ।

ସ୍ନେହେ ଶ୍ରେମାଞ୍ଚଳ- ଦୁର୍ବାଦଳମୟ
ତୋ ଶ୍ୟାମଳ ଅଙ୍କସ୍ଥଳ ;

ସେ କୋମଳ କୋଳ ଦେଖିଲେ ନୟନେ
ହୃଦ ହୃଦ ସୁଶୀତଳ ।

ସୁଗନ୍ଧ କୁସୁମ ସୁଧାମୟ ଫଳ
ରଖିଛୁ ମା ବସୁମତୀ

ବନେ ଉପବନେ ତରୁ ଲତା ଡାଳେ
ସଜାଇ ଯତନେ ଅଛି ।

କାହାର ଆଦେଶେ କରନ୍ତୁ ମା ଏତେ
 ଜୀବପାଇଁ ଆୟୋଜନ,
 ସେ ଆଦ-ଜନନୀ ଦରଶନ ଲାଗି
 ବ୍ୟାକୁଳ ସଦା ମୋ ମନ ।

—୪୦୪—

ଧରଣୀ—ପୃଥିବୀ ।	କାମଧେନୁ—ଯେଉଁ ଗାଈ
ଅନୁରାଗ—ସ୍ନେହ ।	ସବୁ କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ ।
ବିମଳ—ନିର୍ମଳ ।	ପ୍ରସାଦ — ଅନୁଗ୍ରହ ।
ପୁଣ୍ୟ—ପବିତ୍ର ।	ଦୁଃଖାଦଳ — ଦୁଃଖାସ ।
ଅବିରଳ—ନିରନ୍ତର ।	ଅଙ୍କ — କୋଡ଼ ।
ଶୁଭ୍ରାଲେଖ — ଧଳା ଆଲୁଅ ।	ରୋମାଞ୍ଚିତ — ରୋମ ଟାଙ୍କୁର
ବିଧୁଳ—ବୃହତ୍ ।	ଉଠେ ଯାହାର ।
ସରତ—ନଦୀ ।	ବସୁମତୀ — ପୃଥିବୀ ।
ସ୍ଥାବର — ଅଚଳନ୍ତି ।	ଆୟୋଜନ—ସଂଗ୍ରହ, ସଜ୍ଜା ।
ଜଙ୍ଗମ — ଚଳନ୍ତି ।	

ଜନମୃତ୍ୟୁ ।

(ଗଗ ଗେଣି)

ଭୁବ ମା ଜନମୃତ୍ୟୁ ପବିତ୍ର ଭରତଭୂମି
 ତୋହର ସନ୍ତାନ ଆମ୍ଭେ ଅଛୁଁ ସରବେ ;
 ତୋର ଶ୍ରୀଚରଣ ସେବା ପାଇଁ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେବା
 ଗାଇବା ତୋହର ନାମ ଆନନ୍ଦରବେ ।

ତୋ ଆନନ୍ଦେ ହୋଇବା ସୁଖୀ,
 କାନ୍ଦିବା ଦୁଃଖରେ ତୋର ହୋଇଣ ଦୁଃଖୀ ।
 ଧନ୍ୟ ମହୁମା ତୋହର ନାହିଁ ତାର ପଟାନ୍ତର
 ମସ୍ତକରେ ହୁମାଳୟ ପଦ୍ମବର ;
 ଦୁଇ ପାରୁଣେ ଜଳଧି ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ସିନ୍ଧୁନୀ
 ଚରଣରେ ବିରାଜିତ ମହାସାଗର ।
 ବିନ୍ୟଗିରିବର କଟିରେ,
 ଗଙ୍ଗା ଆଦି କେତେ ନଦୀ ଶୋଭେ ଶରୀରେ ।
 ଜନମିଲେ ତୋ କୋଳରେ କେତେ ଶୂରବର ନରେ
 ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭୀଷ୍ମ ଦ୍ରୋଣ କର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଜୁନ
 ମହାକବି ବେଦବ୍ୟାସ ବାଲମୀକି କାଳିଦାସ
 ଗାଇଲେ ପଦ୍ୟକଣ୍ଠେ ତୋହର ଗୁଣ ।
 ଚୈତନ୍ୟାଦି ମହାତ୍ମାଜନେ,
 ପ୍ରଗୁରୁଲେ ବିଭୂନାମ ଆନନ୍ଦମନେ ।
 କେତେ କେତେ ପୁଣ୍ୟବତୀ କେତେ ପଦ୍ମବତୀ ସତୀ
 କେତେ ବୀରନାରୀ କେତେ ବୀରଜନନୀ ;
 ସମସ୍ତେ ତୋର ଦୁହିତା ପଦ୍ମନା, ସାବିତ୍ରୀ, ସୀତା
 ଦୁର୍ଗାବତୀ ଆଦି କେତେ ବୀରମଣି ।
 ନମଇ ମା ଭକତଭରେ,
 ଅଧମ ଅକ୍ଷୟ ସୁତ ତୋ ଚରଣରେ ।

ପବନ—ପୁଣ୍ୟମୟ ।

ଜଳଧି—ସମୁଦ୍ର ।

ପଟାନ୍ତର — ଭୂଲନା ।

ଶୂରବୀର—ସାହସୀ ଯୋଦ୍ଧା

ପବନବର — ପବନଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ମହାତ୍ମା — ମହାପୁରୁଷ ।

ମୋ ଜନନୀ ।

ପଞ୍ଚଅକ୍ଷ ମନେ ମୋର

ଶୈଶବର କଥା ହେ

ଶୁଣ ଶିଶୁଗଣ;

ଆଜି କେତେ ସୁଖ ଦୁଃଖ

କେତେ ପ୍ରିୟଜନ ମୁଖ

ଆକୁଳ ହୃଦୟେ ଆହା

କରଇ ସୁରଣ ହେ

କରଇ ସୁରଣ ।

ନୟନେ ନାଚଇ ଆଜି

ସେ ସୁନ୍ଦର ମୁଖ ହେ

ପରମ ସୁନ୍ଦର,

ଆହା କିବା ସ୍ନେହରେ

ହସି ହସି କି ଆଦରେ

ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାନ୍ତି ମା

କୋମଳ ଶ୍ରୀକର ହେ

କୋମଳ ଶ୍ରୀକର ।

ଅତି ମଳିନ ମୋଅଙ୍ଗ

ଧୂଳିଧୂସରତ ହେ

ପୋଛିଣ ଶ୍ରୀକରେ,

ମା ମୋର ଅନନ୍ଦମୟୀ

ମଧୁର ବଚନ କହି

ଅନଳେ ଧରନ୍ତି ମୋତେ

ଅମୃତ ବନ୍ଧରେ ହେ

ଅମୃତ ବନ୍ଧରେ ।

ମାତାର ଅମୃତ ବସ	ସ୍ବର୍ଗସୁଖ ଜଣି ହେ ଅତି ସୁଖମୟ;
କାହିଁ ପଟାନ୍ତର ତାର, କାହିଁ ଆଉ ସନ୍ତାନର	ରାଜ୍ୟ ବିଭବ କି ଶ୍ରୀର, ସେପରି ଆଶ୍ରୟ ହେ ସେପରି ଆଶ୍ରୟ ।
ମାତାର ରୁମ୍ଭନ ଆହା	କି ଅମୃତମୟ ହେ ପଞ୍ଚୁଅଛି ମନେ;
ଦେଖି ମୋ ନୟନଜଳ ସଜଳନୟନ ମୋର	ନିଜ ନେତ୍ର ଛଳ ଛଳ ରୁମ୍ଭିଲେ ଯତନେ ହେ ରୁମ୍ଭିଲେ ଯତନେ ।
ଏ କି ରେ ଦାରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ	ଦେଖଇ ନୟନ ହେ ଜନନୀ ମୋହର;
ଧର ମୋ ପିତାଙ୍କ ପଦ ରଖ ରଖ ଏହି ଧନ	କହନ୍ତି ମା ଗଦଗଦ ମୋର ହୃଦୟର ହେ ମୋର ହୃଦୟର ।
ଏହା କହୁ ସମର୍ପଣ	ସନ୍ତାନ ଦୁଇଟି ହେ ପିତାଙ୍କ ଚରଣେ,
ଆହା ପୁଣ୍ୟ ଅଶ୍ରୁଜଳେ ମୁଦିଲେ ନୟନ ମାତା	ଧୋଇ ବଦନକମଳେ ଅନ୍ତ୍ରୀମ ଶୟନେ ହେ ଅନ୍ତ୍ରୀମ ଶୟନେ ।

ଏସନେ ହରାଇ ମାତା	କାନ୍ଦିଲେ ବକଲେ ହେ
	ଜନକ ମୋହର,
ପୁତ୍ରହସ୍ତ ଘେନି କୋଳେ,	ପୂରବୁଦ୍ଧ ଶୋକରେଲେ
କାନ୍ଦିଲେ କାତରେ କେତେ	ନିରାଶ ଅନ୍ତର ହେ
	ନିରାଶ ଅନ୍ତର ।
ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଦିନୁ ମୁହଁ	ଅଟଇ ଅନାଥ ହେ
	ହରାଇ ଜନନୀ,
କନ୍ତୁ ଆହା ବିଶ୍ୱପତି,	ଦୟା ବହୁ ଦୁଃଖୀପ୍ରତି
ଦେଇଛନ୍ତି ମୋର ପ୍ରାଣେ	ମହାଶ୍ୱର୍ଗମଣି ହେ
	ମହାଶ୍ୱର୍ଗମଣି ।
ବିଶ୍ୱାସ ପରଶମଣି	ହୃଦୟେ ମୁଁ ଧରି ହେ
	ଦେଖଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ,
ଦିବା ନିଶି ଆକାଶରେ,	ଜଳେ ସ୍ଥଳେ ଚରାଚରେ
ମୋହର ଜନନୀମୂର୍ତ୍ତି	ଧରି ମୋତେ ବଞ୍ଚେ ହେ
	ଧରି ମୋତେ ବଞ୍ଚେ ।

ଶ୍ରୀକର — ଶ୍ରୀହସ୍ତ ।
 ପଟାନ୍ତର — ଭୁଲନା ।
 ବିରବ — ବିଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ।
 ଦାରୁଣ — ଦୁଃଖଦାୟକ ।
 ପୁଣ୍ୟ — ପବନ ।
 ଅନ୍ତମ — ଶେଷ ।

ଶୟନ — ନିଦ୍ରା ।
 ରୋଳ — ଧ୍ବନି, ଶବ୍ଦ ।
 ବିଶ୍ୱପତି — ପରମେଶ୍ୱର ।
 ଶ୍ୱର୍ଗମଣି — ଯାହାର ଶ୍ୱର୍ଗରେ
 ସବୁ ସୁନା ହୋଇଯାଏ ।
 ଚରାଚର — ଜୀବ ଓ ଜଡ଼ ।

ସ୍ତବ ।

(ଭଗବତ ବୃତ୍ତ)

ଦେ ମହାପ୍ରଭୁ ମହେଶ୍ୱର
 ଅନନ୍ତ ମହିମା ତୋହର ।
 ନମଇ ମୁହିଁ ମୁକ୍ତିମତି
 ତୋର ପୟରେ ବିଶ୍ୱପତି ।
 କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ତୋ ଚରଣ
 ବଳନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଅନୁକ୍ଷଣ ।
 ତୋହର ମହିମା ଅନନ୍ତ
 ବୁଝିବି ଶୁଭ ମୁଁ କେମନ୍ତ ।
 ଧରଣୀ ସାଗର ଗଗନ
 ତୋର ଆନନ୍ଦେ ନିମଗନ ।
 ପୁଷ୍ପ-ଅଞ୍ଜଳି ତୋ ପୟରେ
 ଛାଲଇ ଧରୁ ଆନନ୍ଦରେ ।
 ଗଗନେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ତପନ
 ଆବର ଗ୍ରହ ତାରୁଗଣ ।
 ତୋର-ଆନନ୍ଦ-ଜଳେ ଭାସି
 ପ୍ରକାଶୁଛନ୍ତି ଶୋଭାରାଶି ।
 ମହାସାଗର ଆନନ୍ଦରେ
 ଗମ୍ଭୀରେ ତୋର ସ୍ତବ କରେ ।

ବିହଙ୍ଗ କରେ ତୋର ସୁଦ୍ଧ
 ଜଳଦ ଗାଏ ତୋର ଗୀତ ।
 ଗାଏ ପବନ ଉଚ୍ଛ୍ଵସରେ
 ତୋ ନାମ ପଞ୍ଚତକ୍ତରେ ।
 ତୋର ଅନଳସ୍ରୋତେ ସ୍ନାନ
 କରନ୍ତି ସଦା ପୁଣ୍ୟବାନ ।
 ଭକ୍ତହୃଦୟ ପୁଲକରେ
 ତୋ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କରେ ।
 ନୟନ ନାହିଁ ନିରଞ୍ଜନ
 ସକଳ କରୁ ଦରଶନ ।
 ସକଳ ଶୁଣୁ, ନାହିଁ କଣ୍ଠି
 ନାହିଁ ତୋହର ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣି ।
 ତୁ ଅନ୍ନଦାତା ପରହୀନା
 ତୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ପିତା ମାତା ।
 ତୁ ଦଣ୍ଡଦାତା ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁ
 ଭକ୍ତର ବାଞ୍ଛା-କଳ୍ପଦରୁ ।
 ତୁହି ବିଧାତା ଦୟାମୟ
 ତୋ ପାଦେ ମିଳଇ ଅଭୟ ।
 ହେ ମହାପ୍ରଭୁ ଏ ଜୀବନ
 ତୋ ପାଦେ କଲି ସମର୍ପଣ ।

ଅସତ୍ୟ ପାପରୁ ଉଦ୍ଧାର
ରଖ ହେ ମୋତେ ପାପଦାସୀ ।
ତୋ ବିନା ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଗତି
ଦିଅ ହେ ଅଧମେ ସୁମତି ।

ଧରଣୀ—ପୃଥିବୀ ।

ଗଗନ—ଆକାଶ ।

ଅଞ୍ଜଳି—ଅଞ୍ଜୁଳା ।

ଗମ୍ଭୀରେ—ଗମ୍ଭୀରଭାବରେ ।

ବିହଙ୍ଗ—ପକ୍ଷୀ ।

ଜଳଦ —ମେଘ ।

ପୁଲକ—ଆନନ୍ଦ ।

ନରଞ୍ଜନ—ନିଞ୍ଜଳଙ୍କ ।

ପରଦାତା—ଉଦ୍ଧାରକର୍ତ୍ତା ।

ବାହ୍ନୀକଳ୍ପତରୁ—ସେ ବାହ୍ନୀ

ପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତି ।

ଉପଦେଶ ।

ବାଳକେ ଶୁଣ ହୃଦବାଣୀ,
କହିବ ଗୀତେ ମୁଁ ବଖାଣି,
ଜ୍ଞାନ ଭକତ ଚାରିଜନେ
ଭାଷିଲେ ଯାହା ପୁଣ୍ୟମନେ ।

ବାଣୀ—କଥା ।

ଭାଷିଲେ—କହିଲେ ।

ନାମେ ଭକ୍ତି ।

ଯାହାଙ୍କଠାରୁ ଏ ଜୀବନ,
ପିତା ମାତାଦି ଧନ ଜନ ।

ଜନନୀ ଗର୍ଭ-ନିକେତନେ
 ରଖିଲେ ସେହୁ ସମ୍ପତନେ ।
 ଅନନ୍ତ ଦୟା ଯାହାଙ୍କର
 ରକ୍ଷା କରଇ ନିରନ୍ତର ।
 ସେ ଆଦିଦେବ ମହେଶ୍ୱରେ
 ସନ୍ତତେ ଚନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତିଭରେ ।
 ଅଛନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ
 ଧନ୍ୟ ସେ ତାଙ୍କୁ ଯେହୁ ଜାଣେ ।
 ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତରେ ଅନୁଭବ
 ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ପ୍ରେମ ଲଭ ।
 ତାଙ୍କର ଧର୍ମପଥେ ଚଳ
 ହୃଦୟ କର ନିରମଳ ।

ଗର୍ଭନିକେତନ — ଗର୍ଭରୂପ | ସନ୍ତତେ — ସର୍ବଦା ।
 ବାସଗୃହ

ଜୀବେ ଦୟା ।

ଜୀବନେ ପାଳ ହେ ସୁନାତି
 ହୃଦୟେ ସଦା ରଖି ପ୍ରୀତି ।
 ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା ବହୁ
 ପବିତ୍ର କର ଏହି ମହା ।

ପ୍ରଭୁ ଅଖିଳ ପିତା ମାତା
 ଅଟନ୍ତି ସବୁପରିସ୍ରାବ ।
 ସେତେକ ନର ନାରୀ ଭବେ
 ପ୍ରଭୁ-ସନ୍ତାନ ସେ ସରବେ ।
 ସକଳ ନର ନାରୀ ପ୍ରତି
 ରଖ ହେ ସଦା ଶୁଭମତି ।
 ତେଜଶ ଦ୍ଵେଷ ଅହଙ୍କାର
 ଅହଂସା ଧର୍ମ କର ସାର
 ଲଗାଇ ନିଜ ଧନ ପ୍ରାଣ
 ଲୋକର କର ହେ କଲ୍ୟାଣ
 ପର ଦୁଃଖରେ ହୁଅ ଦୁଃଖୀ
 ପର ସୁଖରେ ହୁଅ ସୁଖୀ ।
 ଧନ୍ୟ ସେ ଧନ୍ୟ ନର ନାରୀ
 ଜଗତଜନହୃଦକାଶୀ ।
 ସ୍ଵସୁଖ କରି ବିସର୍ଜନ
 ପରାଧର୍ମ ଧରଇ ଜୀବନ ।
 ଆଚର ଶ୍ରମା ପ୍ରେମ-ବ୍ରତ
 ପାଳଇ ଧର୍ମ ଅବିରତ ।

ସୁନାତି—ଉତ୍ତମବଧୂ

ପ୍ରୀତି—ସ୍ନେହ ।

ଅଖିଳ—ସମସ୍ତ

ଶୁଭମତି—ମଙ୍ଗଳଭାବ ।

ଦ୍ରୋଣ—ପରର ଅମଙ୍ଗଳଇଚ୍ଛା ।	ସ୍ଵପୁଣ୍ୟ—ନିଜର ସୁଖ ।
ଅହଙ୍କାର—ଗର୍ବ ।	ବିସର୍ଜନ—ତ୍ୟାଗ ।
କଲ୍ୟାଣ—ମଙ୍ଗଳ ।	ପରାଧର୍ମ—ପରପାଇଁ ।
ହିତକାଞ୍ଚା—ଉପକାଞ୍ଚା ।	ଅବିରତ—ସର୍ବଦା ।

ସତ୍ୟବ୍ରତ ।

ବାଳକେ ମୋର ବୋଲି କର
 ସତ୍ୟ ପାଳବ ନରନ୍ତର ।
 ସତ୍ୟ ଅଟଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠଧର୍ମ
 ସତ୍ୟ ସାଧନ ଶ୍ରେଷ୍ଠକର୍ମ ।
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ସତ୍ୟ ସାର
 ସତ୍ୟହିଁ ଏକା ବଳୀୟାର ।
 ପିତା ମାତାଦି ବନ୍ଧୁଜନ
 ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏ ଭୁବନ ।
 ଆବର ଗୁରୁ ଶାସ୍ତ୍ରବାଣୀ
 ସକଳ ଠୁଳ କର ଆଶି ।
 ତଥାପି ସତ୍ୟଠାରୁ ସବେ
 ନିର୍ଜନ ହେବେ ସେ ଗୌରବେ ।
 ସତ୍ୟର ଜୟ, ଧ୍ରୁବବାଣୀ
 ବିଶ୍ଵାସେ ଏହା ଥୁବ ଜାଣି ।

ମିଥ୍ୟା ବଞ୍ଚିବ ସବଂସ୍ତେ
 ସତ୍ୟ ସେବିବ ସୟତନେ ।
 ସତ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରନ, ସତ୍ୟବାଣୀ
 ସତ୍ୟସାଧନ ସାର ଜାଣି ।
 ପାଳିବ ମହାସତ୍ୟବ୍ରତ
 ହୋଇବ ତେବେ ମୋ ଭକତ ।

ନିଉନ—ନୂନ, ଉଣା । ଧ୍ରୁବ—ନିଷ୍ପତି ।
 ଗୌରବ—ଗୁରୁତ୍ବ, ଓଜନ ବଞ୍ଚିବ—ତେଜିବ ।

ଜନ୍ମ ମରଣ ।

ଜନନୀ ଗର୍ଭୁଁ ଯେଉଁଠି
 ଜନ୍ମ ହୁଏ ଏ ଧରଣୀ ।
 ତୁମ୍ଭକୁ ଦେଖି ହର୍ଷଭରେ
 ହସିଲେ କେତେ ନାରୀ ନରେ ।
 କିନ୍ତୁ ହେ ତୁମ୍ଭେ ମାତୃକୋଳେ
 ଜନ୍ମନ କଲ ମହାଶୈଳେ ।
 ଏବେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ ଜୀବନ
 ଏମନ୍ତେ କର ହେ ଯାପନ ।
 ଯେହ୍ନେ ହେ ଶାନ୍ତଭାବେ ବସି
 ଆନନ୍ଦେ ତୁମ୍ଭେ ହସି ହସି,
 ମୁହିଁବ ଅନ୍ତେ ବେନି ଢୋଳେ,
 କିନ୍ତୁ କାନ୍ଦିବେ ମହାଶୈଳେ,

ଶୋକେ ଆକୁଳ ନରନାରୀ

ନୟନୁ ଢାଳି ଅଶ୍ରୁବାର ।

ରୋଲ — ଶୟ ।

ଅନ୍ତେ — ଶେଷରେ ।

ଶାନ୍ତ — ସ୍ଥିର ।

ବାର — ଜଳ ।

ପରିବାର ।

ପିତା ମାତା ପରି ଆଉ କେ ଅଛି ସଂସାରେ,
 ଧନ୍ୟ ସେ ଯେ ଦିଏ ପ୍ରାଣ ତାଙ୍କର ସେବାରେ ।
 ତାଙ୍କ ସ୍ନେହ ଉପକାର ଅତୁଲ୍ୟ ଜଗତେ,
 ଭକ୍ତିଭରେ ଶିଶୁଗଣ ସୁମର ସନ୍ତତେ ।
 ଭଲ ଭଉଣୀଙ୍କଠାରେ ସ୍ନେହଭାବ ବହୁ,
 ତୋଷିବ ତାହାଙ୍କୁ ସଦା ମିଷ୍ଟକଥା କହୁ ।
 କୁଟୁମ୍ବ ମଧ୍ୟରେ ଯେବା ଥିବେ ଗୁରୁଜନ,
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ନେହ ଭକ୍ତି କର ଶିଶୁଗଣ ।
 ପାଳିବ ଆନନ୍ଦେ ସଦା ଗୁରୁଜନ କଥା,
 କଦାପି କାହାର ମନେ ଦେବ ନାହିଁ ବ୍ୟଥା ।
 ବୈକୁଣ୍ଠ ସମାନ ଆହା ଅଟେ ସେହି ଘର,
 ପରସ୍ପର ସ୍ନେହ ଯହିଁ ଥାଏ ନିରନ୍ତର ।

ସନ୍ତତେ — ସର୍ବଦା ।

ନିରନ୍ତର — ସର୍ବଦା ।

ବୈକୁଣ୍ଠ — ସ୍ୱର୍ଗ ।

ସଙ୍ଗ ।

ସାଧୁ ସୁଜନ ସଙ୍ଗତରେ
ଧନ୍ୟ ସେ ନିତ୍ୟ ବାସ କରେ ।
ସଜ୍ଜନ ସଙ୍ଗେ ସଦାରହ
ପବିତ୍ର କର ଏହି ମୟା ।
ଦୁର୍ଜନ ସଙ୍ଗେ କଲେ ବାସ
ନିଶ୍ଚୟ ଘଟିବ ସର୍ବନାଶ ।
ସର୍ପ ସମାନ ଭୟଙ୍କର ।
ଦୁର୍ଜନ ଜନେ ପରିହର ।

ସଜ୍ଜନ — ଉତ୍ତମଲୋକ । | ପରିହର — ତ୍ୟାଗକର ।

ପରିଶ୍ରମ ।

ଅଳସପଣ ପରିହର,
ଆନନ୍ଦେ ପରିଶ୍ରମ କର;
ସକ୍ଷାର୍ଥ୍ୟ କର ଅନୁଷ୍ଠାନ,
ସାର୍ଥକ କର ଦେହ ପ୍ରାଣ ।
ଆଳସ୍ୟେ ବୁଦ୍ଧି ବଳ କ୍ଷୟ,
ଉଦ୍ୟମେ ସର୍ବକାର୍ଯ୍ୟେ ଜୟ ।
ଉଦ୍ଯୋଗବଳେ ସର୍ବସିଦ୍ଧି,
ଜାଣିବ ଏହି ମହାବିଧି ।

ସକ୍ଷାର୍ଥ୍ୟ — ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଥାଏ, ପାପଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ଥାଏ ।	ଉଦ୍ୟମ — ଉଦ୍ଯୋଗ, ପରିଶ୍ରମ । ବିଧି — ନିୟମ ।
---	--

ବିଦ୍ୟା ।

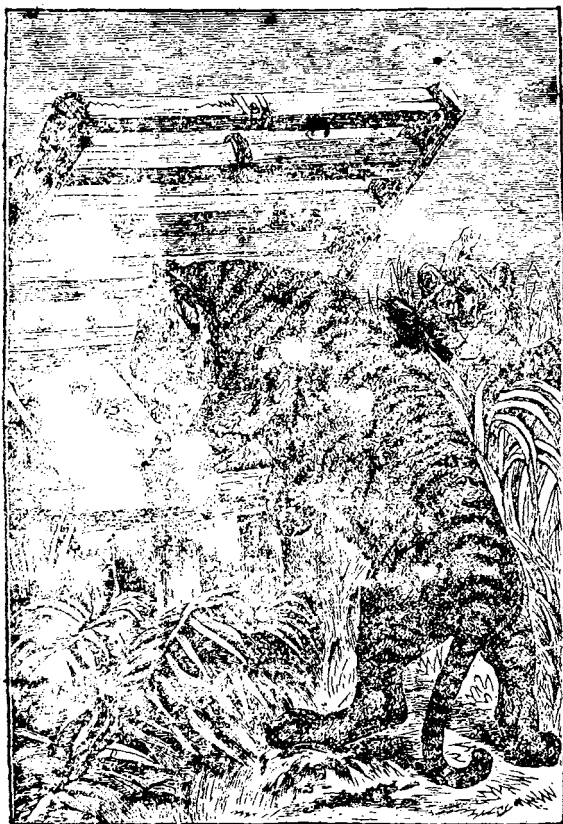
ବିଦ୍ୟା ଅଟଇ ମହାଧନ,
 ବାଳକେ କର ଉପାର୍ଜନ ।
 ବିଦ୍ୟା ଅଟଇ ମହାରତ୍ନ,
 ହୃଦୟେ ଘେନ କରି ଯତ୍ନ ।
 ବିଦ୍ୟା ଅଟଇ ମହାମିତ୍ର,
 ସେ ସଙ୍ଗେ ହୁଅ ହେ ପବିତ୍ର ।
 ବିଦ୍ୟା ଅଟଇ ମହାବଳ,
 ସେ ବଳେ ଜିଣ ଭୁମଣ୍ଡଳ ।

ସୁଶୀଳତା ।

ବିନୟଭାବ ବହୁ ମନେ,
 ସଂସାରେ ଚଳ ସଫଳମନେ ।
 ସୁଶୀଳ ଶାନ୍ତ ଯାର ପ୍ରାଣ,
 ଲଭଇ ନିତ୍ୟ ସେ କଲ୍ୟାଣ ।
 କପଟଚନ୍ଦ୍ର ପରିହର,
 ସରଳଭାବ ହୃଦେ ଧର ।
 ଭାଷିଣ ସତ୍ୟ ପ୍ରିୟବାଣୀ,
 ତୋଷିବ ନିତ୍ୟ ସର୍ବପ୍ରାଣୀ ।

ବିନୟଭାବ — ନମ୍ରତା । କଲ୍ୟାଣ — ମଙ୍ଗଳ ।

ସମାପ୍ତ ।

ପ୍ରତି ପୁସ୍ତକର ମଲ୍ଲଟିକେର ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମର ମୋହର ଦିଆଯାଇଅଛି

ଛାନ୍ଦମାଳା ।

ପ୍ରଥମ ଶ୍ଳୋ ।

—:o:—

ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ପ୍ରଣୀତ ।

ପରବର୍ତ୍ତନ ସଫ୍ତଦଶ ମୁଦ୍ରଣ ।

THE UTKAL SAHITYA PRESS,
CUTTACK.

1907.

ମୂଲ୍ୟ ଛପଇସା ।